

ΠΑΛΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ἐπρόβαλες, ἀστέρι μου χρυσόλαμπρο
Κ' ἐλάμπασες τοῦ χρόνου τὰ σκοτάδια,
Κ' ἐδιάλυσες καὶ πάλι μέσ' στή μνήμη μου
Τ' ἀπέραστα κ' ἡσυχόντ' μαγνάδια,

Καὶ εἶδα στῶν ὀνείρων μου τὰ ξέφωτα
Καὶ μέσ' ἀπ' τὴ βασιὰ τῆ λησμονιά μου
Ἐσένα πάλι, ἀνέσπερο ἀστεράκι μου,
Νὰ σέρνεις πάλι σκλάβα τὴν καρδιά μου.

Καὶ μέσα στῶν ὀνείρων τ' ἀντιφέγγισμα
Καὶ στῆς ψυχῆς τὰ κρύφια τὰ μυστήρια
Πλάσμα δὲν εἶδα σὺν ἐσὲ ἀστερόφωτο
Μήτ' ἄλλο μοῦ τραγούδησε τὰ μύρια.

Καὶ μοῦ εἶσαι τῆς ἀγάπης τὸ χρυσόνειρο
Ποῦ γοργοφύγει ὁ κάθε λογισμὸς μου
Καὶ σὲ λατρεύω σὺν ὥραϊο ἀνύμνητο
Καὶ σὺν κλέφτ'ρα ψυχῇ τ' ἀπάνω κόσμον.

Ὡ ναί· εἶσαι σὺ παντοτεινὴ μ' ἐλπίδα
Εἶσ' ὁ γλυκὸς κ' αἰώνιος λογισμὸς μου
Μέσ' τῆς καρδιάς καινούριες φλόγες εἶδα
Πῶς θάσαι ὁ ποδηγὸς παράδεισός μου

Κι ὥσπου βασανίζετ' ἡ ψυχὴ μου
Κι δὴ μερὲς σπαράζομαι γιὰ σένα,
Τῆς κόλασης λὲς κάνω τὴν ποιή μου
Γιὰ νὰ χαρῶ δὺν μάτια ὀνειρεμένα.

Εὐπνῶ καὶ πρὸς τὰ κάλλη τῆς αἰγούλας
Τὰ βλέμματά μ' ἀχόρταγα γυρνῶ
Τὸ κάθε δάκρυ διάφανης δροσούλας,
Κάθε γνεφάκι, κάθε ἀχτίδα ὕμνῳ.

Θαρρῶ ἀπὸ σὲ πῶς γιόμισ' ὅλη ἡ πλάση
Κι ὅ,τι λατρεύω ὥραϊο μέσ' τῇ γῇ.
Μὲ τὰ δικά σου κάλλη θὲ νὰ μοιάσει
Τ' εἶσαι γιὰ μὲ τοῦ καθ' ὥραϊου πηγῇ.

ΝΑΞΙΠΠΟΣ

ΔΙΠΛΑ ΑΙΣΤΗΜΑΤΑ

Στὴν ἀδερφή μου Νίκη Θ.

Καὶ πάλι ξαναεἶδα τὴν Πόλη, καὶ πάλι ξαναεἶ-
δα τίς ξακουστὲς τῆς ὁμορφίης, κ' ἐνοιῶσα πάλι
γύρω μου πανηγύρι νὰ βασιλεύει, κατρέφτισμα τῆς
ψυχῆς μου.

Τὴν ἐβλεπα τὴ μέρα τῆ σημερινῇ, σὰ χρόνια μὲ-
νότονα περνοῦσα στὴ ξενιτειά, τὴν ἐβλεπα μὲ τοῦ
νοῦ μου τὸ μάτι μακρῶς, σημάδι μικροσκοπικὸ, ση-
μάδι χαμένο στὸν ἀπέραντο τοῦ χρόνου ὀρίζοντα·
πέρασαν ὥρες, πέρασαν μέρες, χρόνια πέρασαν, κ'
ἔφτασε ἡ μέρα ἡ σημερινῇ!

Στὸ σαλονάκι μέσα διπλοπόδι στὰ πόδια τῆς
μάννας μου καθισμένος, δὲν ἔβγαζα τσιμουδιά. Γα-
λήνη βασίλευε τώρα στὴ φουρτουνασμένη τὴν καρδιά
μου, κ' ἐνοιῶθα τῆς μάννας μου τὰ δάχτυλα ἀνά-
μεσα στὰ σγουρά μου τὰ μαλλιά νὰ μὲ χιδέβουν σὺν
καὶ στὰ χρόνια τὰ παλιά, τὰ παιδικήσια.

Ἀντίκρυ μου, δὺν βήματα μακρῶς, ἡ ἀδερφή
μου ἡ Νίνα, ὁ σύντροφός μου ὁ ἀχώριστος τῶν πε-
ρασμένων χρόνων, καθόταν ξαπλωμένη στὸ σοφᾶ μὲ
τὰ χέρια δεμένα πίσω ἀπ' τὸ ζουγραφιστὸ τῆς κε-
φαλῆς. Μὲ τὰ μάτια τῆς τ' ἀμυδαλωτά, τὰ
μαῦρα, καρφωμένα στὰ δικά μου, φαίνονταν, πῶς
γύρευε ν' ἀναγνωρίσει, σ' ἀντρίκιο τώρα πρόσωπό
μου, τ' ἀγῶρι τὸ τρυφερό κι ἀμούστακο, ποῦ μιὰ
μέρα πικρή, τώρα καὶ δέκα χρόνια, τ' ἀρπαξε ἀπ'
τὴ συντροφιά τῆς τῆς ζωῆς ὁ πόλεμος καὶ τὸρριξε
στοῦ κόσμου τὴν ἄλλη ἄκρη. Κοίταζε, κοίταζε, χω-
ρὶς μιλίαν νὰ βγάλει, προσπαθώντας τοῦ μίτωπού μου
νὰ διαβάσει τίς γραμμὲς· σὲ λίγο χαμογέλασε ἀνα-
γνωρίζοντας στὰ μάτια μου μέσα τὴν παλιὰ ψυχὴ
τοῦ ἀδερφοῦ τῆς, χαμογέλασε, σηκώθηκε, ἦρθε σι-
μὰ μου καὶ ξάπλωσε στὸ πλάγι μου μουρμουρίζον-
τας ἀδ' ἴδιος εἶσαι.

— Θυμάσαι.

— Ναί, θυμοῦμαι.

Μισοσφάλιξα τὰ μάτια γιὰ νὰ θυμῶθ' αὐτὸ κα-
λὰ, κι ἄρχισε τοῦ μυαλοῦ μου ὁ κινηματογράφος νὰ
γυρίζει. Τὰ χρόνια τὰ παλιά, ζωντανὲς ζουγραφίες,
ἀνάθαν κ' ἐβῶσαν. Οἱ τόποι ἄλλαζαν καὶ οἱ σκη-
νές. Πότε περίπατο τοῦ Βόσπορου τὰ μαγικά τ'
ἀκρογιάλια, πότε κάτω ἀπ' τὰ τσάμια στὰ νησιά

μας ποῦ δὲν ἔχουν ταίρι στὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Κ'
ἔπειτα τὸ πρῶτο τὸ ταξίδι ἔξω ἀπ' τὴ φωλιά, καὶ
ἡ βραδυὰ ποῦ μόνος ἔμεινα στὸ τραῖνο μέσα κι ἄρ-
χισε ἡ λύπη μου, γιὰ τοὺς ἀγαπημένους ποῦ πίσω
ἄφηνα, νὰ παλεύει μὲ τὰ ὄνειρα τοῦ νέου κόσμου ποῦ
μπρὸς μου ἀνοίγονταν, τὰ ὄνειρα τοῦ ἀγνωστοῦ ποῦ
πήγαινα νὰ βρῶ.

Τὰ ὄνειρα γέννηκαν ἀλήθειαι, τ' ἄγνωστο γέννησε
γνωστὸ, καὶ σὰ φουρτουνασμένο πλεούμενο, μὲ σπα-
σμένα κατάρτια καὶ σκισμένα τὰ πανιά, ξανάμπαι-
να στὴ μπουνάτσα τοῦ λιμανιοῦ, ξανάβρισκα, λίγο,
λίγο, τὴν πρώτη μου τὴ ζῆση, στῆς μάννας μου τὰ
πόδια, μὲ τὰ δάχτυλά τῆς ἀνάμεσα στὰ σγουρά
μου τὰ μαλλιά.

Ἐνοιῶθα πάλι βθεῖα τὴν ὄρεξιν νὰ ξαναζήσω τὰ
πρῶτα χρόνια, νὰ ξαναπερπατήσω τοὺς περίπατους
τοὺς πρῶτους σ' ἀκρογιάλια τοῦ Βόσπορου, γιὰ
κάτω ἀπ' τὰ τσάμια στὰ νησιά μας ποῦ δὲν ἔχουν
ταίρι στὸ πρόσωπο τῆς γῆς.

Ἀρχισε τῆς Νίνας τὸ χεράκι νὰ χιδεῖται τὸ δι-
κό μου, κι ἔκουσα τὴ χιδιάρικὴ τῆς φωνὴ νὰ λέ-
γει.

— Θέλεις νὰ πάμε αὔριο στὸ νησί; αὐτὸ δὲ
συλλογισθῶν; Τὰ τσάμια πάντα τὰ ἴδια εἶναι
γιὰ τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ, καὶ τὰ κοκκινωχώματα τὰ
μονοπάτια μοσκομυρίζουν ἀπ' τίς ἀνθισμένες σκου-
πες, τὰ ριζοκούρια καὶ τὰ μενεξεδιὰ τὰ κοραμπάσια.

— Ναί, Νίνα μου, σωστὰ μὲ διάβασες. Καλὰ
ἔλεγε ὁ μπαμπᾶς, τὰ ἴδια ἔχουμε ἀνόνητα μυαλά,
γεμάτα θεωρίες καὶ καπνούς. Μὰ φταίμε μεις; Ἐ-
σύ δὲ μὰς τὰ δώκεις, μαννούλα μου;

Γι' ἀπάντησιν ἐκείνη σκύδοντας μὰς φίλησε καὶ
τοὺς δύο.

— Σηκωθῆτε, τρελλόπαιδα, αἰντε νὰ πλαγιά-
σετε· θάσαι καὶ κουρασμένοι, γιόκα μου.

Φίλησα τὴ Νίνα, καὶ γυρνώντας πρὸς τὴ μάννα
μου τῆς εἶπα·

— Μαννούλα μου, εἶμαι μικρὸς ἀπόψε! Ἐκνάρ-
ταν οἱ παλιὲς οἱ νύχτες. Μὲ τὰ χεράκια σου θὰ μὲ
σκεπάσεις καὶ πάλι, καὶ θὰ ξανακαθῆσαι στὴν
ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ μου, σὺν ποῦ ἔκαμνες καὶ τό-
τες, θὰ τὰ ξαναποῦμε καὶ σφαλώνοντας τὰ μάτια
μου θὰ νοιώθω τὸ φιλί σου. Στὰ ξένα λαχταροῦσα
γιὰ τέτοια καληνύχτα.

— Καὶ θὰ σὲ βάλω νὰ κάμεις τὴν προσευκὴ
σου, κύριε.

Μὰ δὲν πιστεύω πιά σὲ τέτοιες προσευκὲς, πῆ-

νικη καὶ νεοελληνικὴ) φιλολογία. Γι' αὐτὸ ἡ σημα-
σία τῆς φιλολογικῆς κριτικῆς, καὶ αὐτὴ ἕνα προϊόν
τοῦ ρωμαντισμοῦ, εἶναι ἀσύγκριτα μεγαλύτερη γιὰ
τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φιλολογικῶν τῆς ἀνατολικῆς πα-
ρόσου τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Εἶναι σὰ νὰ ποῦμε ὁ
παγοσπᾶστος ποῦ βγάξει ἀπὸ τὸν πάγο τὸ κλεισμένο
μέσα σ' αὐτοὺς πλοῖο· γι' αὐτὸ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν
εἶναι καθαρὰ αἰσθητικὴ, πρέπει ὅμως νὰ εἶναι σὲ
πρώτῃ γραμμὴ κοινωνικὴ, ν' ἀναμερίσῃ τίς προλή-
ψεις, ν' ἀδειάσῃ ἔξω τὸν πνιγνὸ πνευματικὸ ἀέρα.
Πρὶν νὰ γίνῃ ὥραϊα μιὰ φιλολογία πρέπει νὰ γίνῃ
ἀληθινή. Αὐτὸ τὸ εἶχε καταλάβει ὁ Βιελίνσκι καὶ
γι' αὐτὸ ἡ καταρχὰς αἰσθητικὴ του ἔγινε ὕστερα
δημοσιογραφικὴ. Τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ οἱ γιουνιμιστές
στὴ Ρουμανία καὶ τὸ ἴδιο κάνουν τελευταῖα κ' οἱ
φιλολογικοὶ μεταρρυθμιστὲς στὴν Ἑλλάδα. Ἐδῶσαν
ἀκόμα τὴν ὁδηγίαν νὰ γεννηθῇ ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς
φιλολογίας ποῦ στὴ Ρουμανία κάτω ἀπὸ τὴν πολι-
τικὴν καταπίεσιν εἶναι γνωστὸ ὡς «Κατηγορητικὴ
φιλολογία» καὶ στὴ Ρουμανία καὶ στὴν Ἑλλάδα
παίζει μεγάλο ρόλο, δηλαδὴ ἡ σάτυρα γιὰ πολιτικά,
κοινωνικά καὶ πνευματικὰ ψεγάδια ποῦ σὲ καμμιὰ
ἀπὸ τίς νοτιανατολικὰς χώρες τῆς Εὐρώπης δὲν λεί-
πουν. Δὲν εἶναι λοιπὸν τυχαῖο τὸ ὅτι ἡ σατυρικὴ
ποίησις ἐνωμένη μὲ διδακτικὰς τάσεις εἶτε ὡς δράμα,

εἶτε ὡς διήγημα, εἶτε ὡς ποίημα πιάκει τόσο πλά-
τῳ τόπο στὶς ἀνατολικὰς φιλολογίας. Τὸν πλατύτερο
φυσικὰ στὴ Ρουμανία ἀνάλογα μὲ τὸν κοινωνικοποι-
δαγωγικὸ χαραχτῆρα τῆς ἐν γένει. Ἡ κοινωνικὴ σά-
τυρα ἐπικρατεῖ πρὸς πολὺ· Ὁ Ποῦσκιν εἶχε γράψῃ
στὰ νύκτα του σατυρικὰ ἐπιγράμματα, ἔπειτα ἦρθαν
ὁ Γκριμπογιέδαφ μὲ τὴν σατυρικὴν του κωμῶδιαν «Τὸ
λογικὸ γενναίει πάθος», ὁ Καντάγιεφ μὲ τὰ
«Lettres sur la Philosophie de l'histoire» ἕνα
ζωηρὸν κατηγορητήριον τῆς Ρουμανικῆς κοινωνίας μὲ
ἀθῶο τίτλο, καὶ προπάντων ὁ Λέρμοντωφ μὲ τὸ θρῆ-
νον του στὸ θάνατον τοῦ Ποῦσκιν καὶ ὁ Γκόγγολ μὲ
τὸν «Ἐπιθεωρητὴν» του καὶ μὲ τίς «Νεκρὰς ψυχάς» καὶ
τὸ καταδικασμὰ τοῦ ἐκείνου τοῦ ψευτοπατριωτι-
σμοῦ ποῦ πασχίζει νὰ κρύψῃ ὅλες τίς ἀδυναμίας καὶ
ποῦ ὁ ποιητὴς τοῦ ξεσχίζει τὴν προσωπίδα μὲ τὰ
λόγια: «θὰ κατηγορήσουν τὸ συγγραφεῖα οἱ λεγό-
μενοι πατριῶτες ποῦ κοιτάζουν τὴ δουλειὰ τους
στὴν ἄκρη τους καὶ πλουτίζουν στὸ βάρος τῶν ἄλλων,
ἀμα ὅμως βγῇ κανένα βιβλίον μὲ καμμιὰ νέα πι-
κρὴ ἀλήθεια, τότε προβάλλουν ἀπὸ ὅλες τίς μεριὰς
σὺν ἀράχνες ποῦ μπλέχτηκε στὰ δίχτυα τους μιὰ
μύγα καὶ φωνάζουν: «Εἶναι ὥραϊο νὰ παρασταί-
ωνται τέτοια πράγματα;» Αὐτὸς ὁ πατριωτισμὸς
ἀγαπᾷ νὰ περνᾷ κανεὶς ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα

μὲ ἄκριτα μάτια...» Μ' αὐτὸν τὸν βυζαντινὸν ψευ-
τοπατριωτισμὸν εἶχαν νὰ παλαίψουν πρὸ 40 χρόνων
οἱ γιουνιμιστὲς στὴ Ρουμανία μὲ τὸν φιλόσοφον καὶ
κριτικὸν Μαυρόσκον ἐπὶ κεφαλῇ καὶ παλεύουν σή-
μερα οἱ Νίνοι στὴν Ἑλλάδα καὶ στὶς δύο τίς χώρες
ἀναπτύχθηκε μιὰ εκπαιδευτικὴ φιλολογία μὲ ζωηρὰ
σατυρικὸν χαραχτῆρα, ἰδίως στὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ αὐτὴ
ἡ περίοδος στὴ Ρουμανία ἔφτασε τὸ ποιητικὸν κατὰ-
κόρυφόν της στὰ σατυρικὰ ποιήματα τοῦ Ἐμινέσκου
καὶ στὰ δράματα τοῦ Καρατζάλη.

Ὡς αὐτοῦ φθάνουν περίπου σὲ μεγάλας γραμμὰς
τὰ σημεῖα τῆς ἐσωτερικῆς συνάφειας τῆς φιλολογίας
τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης στὴ δεύτερη φάσιν, στὴν
περίοδον τῆς ἀρχίζουσας ἐξεθνικεύσεως της. Μένουν
ὅμως καὶ ἄλλες ἀκόμα μονωμέναις ὁμοιότητες περσώ-
τερο ἀτομικῆς φύσεως ποῦ κάνουν τὸ ἴδιον καταφαν-
τικὴν σημαντικὴν πνευματικὴν συγγένειαν. Ἀς ὑποδεί-
ξωμε τρία σημεῖα ποῦ καὶ τὰ τρία ἐξηγοῦνται ἀπὸ
μιὰ ὁμοία θεμελιώδη ιδιότητα, ἀπὸ μιὰ ἐλαφρὴ
χαλάρωσιν τῆς θέλησης ὅπως αὐτὴ παρουσιάζεται
σημαντικότερη στοὺς χαραχτῆρας τοῦ Τουργένιεφ.

Μετὰφρ. Κ. Χ.

(Στ' ἄλλο φύλλον τελώνει)